

Cesty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Prirodzený a nadprirodzený život.

Smyslom Kristovho príchodu na tento svet podľa jeho vlastných slov bolo, aby ľudia „mali život, a prehojne ho mali“.¹ Nejde tu o prirodzený život ľudí. Ten predsa ľudia mali aj bez Kristovho vykúpenia, i keď to bol život chorý. Je tu reč o inom živote, o tom, pre ktorý sa človek rodí z vody a z Ducha svätého² a ktorý je „podielom na večnom živote“.³ Kristus prišiel, aby nám zaistil nadprirodzený život, ohnisko svojho náboženstva. Nadprirodzený život je ústrednou skutočnosťou v kresťanstve. Všetko ostatné je jeho predpokladom alebo dôsledkom. Aj nadprirodzený organizmus sa nám preto dáva, aby sme mohli rozvinúť nadprirodzený život.

Keď chceme hovoriť o štruktúre nadprirodzeného života, žiada sa, aby sme si najprv povedali, čo je život a ako sa prejavuje na rovine prirodzenej. Analogicky k prirodzenému životu duše bude potom možno nazrieť do tajomstva nadprirodzeného života.

Tvorstvo sa delí podľa svojej vnútornej povahy na dve skupiny: veci neživé a bytosti živé, svet anorganický a svet organický. Najvýraznejšou známkou, podľa ktorej sa toto delenie dá urobiť, je činnosť. Živé bytosti sú schopné

¹ Ján 10, 10.

² Ján 3, 5.

³ Tit. 3, 7.

činnosti, ktorá pochádza z ich vnútorného princípu. Vnútorný životný princíp, nazývaný po Aristotelovi aj v dnešnej biológii entelecheiou, produkuje organickú činnosť, vyznačujúcu sa veľkou prispôsobivosťou. U neživých bytostí by sme takúto činnosť márne hľadali. Preto svätý Tomáš pokladá túto činnosť, prameniacu vo vnútri živých bytostí, za rozpoznávacie znamenie života: „Hovoríme, že živočích žije, keď začína mať zo seba pohyb; a tak dlho sa usudzuje, že živočích žije, kým sa v ňom javí taký pohyb... A z toho je zrejmé, že tie (bytosti) sú vlastne živé, ktoré majú zo seba pohyb podľa nejakého druhu pohybu...“⁴ Kde je život, tam je pohyb, činnosť, ktorá pramení z vnútra živej bytosti, z jej prírody. Preto sa aj život vymedzuje vo svojom základe ako schopnosť vykonávať organickú činnosť, prípadne vo svojom uplatnení ako aktuálne vykonávanie organickej činnosti.⁵

Životná činnosť tvorov je veľmi pestrá. Jej škála sa rozpína od životných prejavov najjednoduchších rastlín až po samostatné prejavy ducha. Podľa toho ako je táto životná činnosť bohatá, podľa jej obsahu hovoríme o rozličných stupňoch života. Život rastlín je chudobnejší ako život zvierat. A život ľudský je o stupeň vyšší ako život zvierací.

Najnižším stupňom života je život rastlín, život vegetatívny. Životná činnosť sa tu vyčerpáva prijímaním a spracúvaním potravy, vzrastom a určitým plodením, rozmnožovaním sa. Nedá sa tu hovoriť ešte o poznaní. I keď činnosť prebieha veľmi cieľuprimerane a pravidelne, nedeje sa to na základe vlastného poznania, ale na základe poznania Toho, ktorý „ustanovil prírodu“.⁶ Možno tu pozorovať sklony

⁴ S. t. I, 18, 1.

⁵ P. Siwek: *Psychologia metaphysica*, Romae 1939, p. 45-46.

⁶ S. t. I, II, 26, 1.

k tomu, čo je pre vec vhodné, čo jej prospieva. Na tom základe niektorí spisovatelia (napríklad Maaterlink) hovoria o láske rastlín. Sú to v skutočnosti len uskutočňovania cieľovosti, ktoré — ako veľmi vzdialené obdoby skutočnej lásky — možno nazvať „prírodnou láskou“.⁷ V tom smysle prichádzajú do úvahy priamo udivujúce zjavy, ktoré sa vyskytujú pri hľadaní a zaisťovaní životných podmienok ako aj pri rozmnožovaní.

V živote zvierat možno pozorovať podobné životné prejavy ako u rastlín, pravda, prejavujúce sa vyspelejším spôsobom; ale nadto stretávame sa tu s celkom novou životnou činnosťou. Je to činnosť smyslov. Na jej základe hovoríme u zvierat o živote senzitivnom, smyslovom. Stretávame sa tu so zachytávaním skutočností, ktoré sú mimo živočícha. Prostredníctvom smyslov dosahuje sa vonkajší svet a privádza sa do vedomia. Ide tu teda už o skutočné poznanie. Smyslové poznanie je ešte hodne nedokonalé. Obmedzuje sa len na konkrétne jednotlivosti: „...poznávacía sila je úkonom telesného orgánu, totiž smyslu. A preto predmetom každej smyslovej schopnosti je tvar (forma), nakoľko jestvuje v telesnej hmote... A preto... každá schopnosť smyslovej časti poznáva len jednotlivosti.“⁸ Na základe smyslového poznania vzniká u živočíchov príklon k tomu, čo je im dobré, čiže smyslová láska. Toto „chcenie“ dobra sa tiež obmedzuje len na konkrétne veci. Je odpoveďou na príjemné podráždenie smyslov. Širšie sa nenesie. Je bez slobody.

U človeka, ako vieme z vlastnej skúsenosti, jestvujú životné prejavy vegetatívne a senzitivné, ale to nie je v našom živote to špecificky ľudské, čo nás vlastne robí človekom. Konštatujeme u seba všetky tie zjavy, ale ešte niečo viac. Naše poznanie dostáva, pravda, údaje

⁷ Tamtiež.

⁸ S. t. I, 85, 1.

o vonkajšom svete cez smysly, ale neostáva pripútané na jednotlivé konkrétosti. Zasahuje tu nový činiteľ — rozum, schopnosť nadhmotného poriadku. Abstrahuje od konkrétosti, jeho domovom je „bytie a pravda vo všeobecnosti“.⁹ Podľa toho poznania riadi sa aj naša láska. Vie sa povzniesť nad konkrétne dobro a vie sa niesť za dobrom vo všeobecnosti.¹⁰ Voči jednotlivým čiastočným dobrám si zachováva určitú indiferenciu, odstup. Je slobodná. Rozumová činnosť slobodnej vôle, láska, ktorá zahrnuje v sebe samo chcenie s patričným citovým sprevádzaním, pramenia u človeka z nadhmotného princípu, z duše. Prejavuje sa nimi tretí stupeň prirodzeného života, duševný život.

Na duševný život nadväzuje nadprirodzený život, ako prejav nadprirodzeného organizmu u človeka, ktorý dostal nadprirodzené dary. „Nová príroda“ človeka vykonáva prostredníctvom schopností, preniknutých vliatými ctnosťami, novú životnú činnosť. Nadprirodzeným životom treba teda rozumieť „činnosť, ktorou človek, pozdvihnutý k nadprirodzenému cieľu intuitívneho videnia Boha a ozdobený milosťou i ctnosťami, čím nadobúda úmernosť k tomu cieľu, k tomuto cieľu slobodne speje“.¹¹ Pre tento život máme výraz duchovný život, berúc tento zvrät v najvlastnejšom smysle (*vita spiritualis*). Bežná reč vyhradzuje tento termín na označenie nadprirodzeného života, ktorý sa vyvíja v intenzívnej miere.¹²

Vznešenosť nadprirodzeného života nám lepšie vynikne, keď si uvedomíme jeho pôvod, odvodenie a jeho konečné dovŕšenie.

Boh, čistý duch, od večnosti poznáva vyčerpávajúcim poznaním svoju dokonalosť, neko-

⁹ S. t. I, 82, 4 ad 1.

¹⁰ S. t. I, 64, 2.

¹¹ J. de Guibert: *Theologia spiritualis*, Romae 1939, p. 2.

¹² Porov. Lercher: *Institutiones th. dogm.*, Oeniponte 1942, IV/I, p. 446.

nečné bohatstvo svojej podstaty. Týmto nekonečne prenikavým poznaním sa plodí Slovo Božie, druhá božská osoba, Syn Boží, spolupodstatný s Otcom. Medzi Otcom a Synom na základe poznania nekonečnej vzájomnej dokonalosti pulzuje od večnosti nekonečná Láska, ktorou je Duch svätý. Najvyššie tajomstvo našej viery, život najsvätejšej Trojice, sa nám tým poňatím aspoň trošku priblíži. Ostáva pre nás stále nedostupným, ale keď nám najväčší teológovia hovoria, že je to život, ktorý sa prejavuje nekonečne dokonalým Poznaním a nekonečne dokonalou Láskou, je to niečo podobného, ako keby nám niekto nad ránom odhalil pohľad na prvé náznaky svitania.¹³ Z nevyspytateľnej štedrosti božej sa nám život najsvätejšej Trojice približuje a stáva dostupným. Keď nás Boh milosťou posväcujúcou robí účastnými na svojej prirodzenosti, dáva nám predpoklad, aby sme sa stali účastnými aj na činnosti, ktorá z tejto prirodzenosti pochádza, teda na živote božom. Kým v Bohu, ktorý je absolútne jednoduchý, je táto činnosť samou božou podstatou, u nás pramení z milosti posväcujúcej a bezprostredne ju konajú vliate ctnosti. Naš nadprirodzený život nie je teda nič iného ako účasť na Poznaní a na Láske najsvätejšej Trojice, tajomstvo účasti na živote božom.¹⁴ Nestvorený život boží sa presadzuje do nás stvorenou účasťou na ňom. Sme naozaj deti božie.

Svojím pôvodom je teda náš nadprirodzený život účasťou na živote božom. Vznešenejší dar nám Boh nemohol dať. A k čomu tento život smeruje?

Ako sme videli, naším životným cieľom je v skutočnosti nadprirodzený cieľ, večný život v blízkosti božej. Večný život bude spočívať vo videní Boha „s tváre na tvár“ a v láske, zodpovedajúcej tomuto priamemu poznaniu. Na

¹³ Porov. S. t. I, 34; 37.

¹⁴ S. t. II-II, 24, 2 ad 1.

cestu, ktorá má vyústiť vo večnej blaženosti, dostávame sa znovuzrozením pre nadprirodzený život. Preto svätý Tomáš nazýva život v milosti posväcujúcej semenom slávy, z ktorého — podobne ako zo semena strom — má vyrásť večný život.¹⁵ Medzi životom milosti a životom vo večnej sláve niet druhového rozdielu: „Milosť a sláva sú toho istého druhu, lebo milosť nie je ničím iným ako istým počiatkom slávy v nás.“¹⁶ Bude to teda ten istý život, ktorý máme v zárodku už teraz, ale privedený k svojmu plnému rozvoju. Pravda, miesto nepriameho poznania vierou nastúpi priame videnie vo svetle slávy a miesto nádeje večné vlastníenie Boha. Náš večný život začína teda už tu na zemi nadprirodzeným životom. V tom smysle Kristus hovorí: „Kto verí v Syna, má večný život.“¹⁷ Podobne vyslovuje sa o Eucharistii: „Ak nebudete jesť telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe život večný.“¹⁸ Veľmi zreteľne vyslovuje túto pravdu aj svätý Pavol: „Darom milosti božej je život večný v Kristu Ježišovi, Pánovi našom.“¹⁹ Náš nadprirodzený život znamená takto už tu na zemi počiatok večného života. Toto poňatie duchovného života má dôležité praktické dôsledky. Od semena sa priamo žiada, aby sa rozvíjalo postupne a neprestajne, až kým nevyrastie z neho riadny strom. Inakšie jeho rozvoj nie je normálny. Ak ostane zakrpateným, pociťuje sa to ako nedostatok, ako voľačo nenormálneho. Obdobne sa vec má mať aj s našim nadprirodzeným životom. Má sa ustavične rozvíjať a mohutnieť až po život vo večnej sláve. Niet stupňa, na ktorom by sme si mohli povedať, že sme už na dostatočnej výške. Preto aj najvyššie stupne du-

¹⁵ S. t. I-II, 114, 3 ad 3.

¹⁶ S. t. II-II, 24, 3 ad 2.

¹⁷ Ján 3, 36.

¹⁸ Ján 6, 54.

¹⁹ Rim. 6, 23.

chovného života, ktoré už tvoria mystiku, treba pokladať aspoň de iure za normálne výstupy nadprirodzeného života.²⁰

Mnohí dnešní ľudia uspokojujú sa živočíšnou životnou úrovňou. Stačí im smyslové vyžívanie sa. Aký to biedny stav! A aké biedne konanie! Veď prakticky to znamená dôsledne hľadanie len toho, čo príjemne dráždi smysly. Tu má základ surový egoizmus dnešnej doby. Kresťanský život je nepomerne vyšší. Nič lepšieho a vyššieho nemôže ľudstvo miesto neho nájsť. Ide len o to, aby sa ten vznešený život aj dôsledne uplatňoval.

²⁰ Garrigou-Lagrange: *Perfezione cristiana e contemplazione*, Roma 1933, p. 131.

O viere.

Dr. Ján Mastylak, CSsR.

Bohoduchý apoštol Pánov nás uistil, že naša viera je tým víťazstvom, ktoré premohlo svet.¹ My však sme svedkami, že toto víťazstvo nie je údelom všetkých kresťanov pokrstených, najmä nie všetkých študentov. Český spisovateľ Karel Havlíček vydal svedectvo stroskotancom vo viere, keď vyznal o sebe:

„Když jsem proběh školy,
byl jsem atheista,
nevěřil jsem v Boha
a Ježíše Krista.“

Ano, mnoho kresťanov vzdalo sa záruky svojho víťazstva tým, že dalo v sebe oslabiť svätú vieru alebo aj zhasnúť jej svetlu. Moderné myslenie upadlo zčasti do bahenného materializmu alebo do teatrálného „heroického“ ateizmu s jeho samobytnou úzkosťou.² Vyslobodenie z tejto priepasti možno nájsť naozaj

¹ Ján 5, 4.

² Die Angst an sich u Martina Heideggera.

len vo vznešenej a „heroickej“ viere náboženskej.

I.

Čo je to viera? Kedy veríme?

Veríme, keď voľajaké vyslovenie, tvrdenie prijímame čiže uznávame za pravdivé pre svedectvo druhého a nie pre vlastný vhlad do pravdivosti vyslovených vzťahov, ktoré tvoria obsah spomenutého vyslovenia (v elementárnom prípade ide o vzťah medzi subjektom a predikátom, podmetom a výrokom súdu alebo vety). Takáto viera v legitímnom prípade je legitímnym zdrojom poznania (mimo skúsenosti a rozumového vhladu alebo usudzovania), zdrojom poznania v živote prirodzenom rovnako ako v živote nadprirodzenom. Spomeňme si len na výučbu, výchovu, denný styk, život náboženský! Nechcief uznať túto základnú skutočnosť ľudského jestvovania je priam znamením rozumovej porážky, straty duchovného sebacitu, oslepenia alebo aspoň slepnutia. Rozumný človek poznáva, že svojím rozumom nemôže všetko poznať a preniknúť. Čím je dakto múdrejší, tým viac to poznáva a uznáva. Je naozaj nemalá múdrosť vo výroku Sokratovom, paradoxne zahrotenom: „Oida hoti uden oida — viem, že nič neviem“, ako aj v „Ignoramus et ignorabimus“ Du Bois - Reymondovom.³ „Čo vieme, je ako kvapka, čo nevieme, ako oceán“ (Newton).⁴ „Náš rozum má sa k predmetu vedenia tak, ako sa má naše telo k hmotnej rozsiahlosti sveta... Posledný krok rozumu je

³ V reči *Ueber die Grenzen der Naturerkenntnis*, Lipsko 1872. — Ani filozofia vôbec nemôže neuznávať epistemologický význam viery. Porov. heslo *Glauben* v *Eislerovom Lexikon der philosophischen Begriffe*. Tiež *Kaz.* 3, 11. — O dosahu ľudského poznania u nás uverejnil celú knihu Dr. *Alexander Spesz: Hranice poznania*, Bratislava 1941.

⁴ Lutujem, že nie je mi práve možné preveriť niektoré texty, ktoré uvádzam. na origináloch.

poznanie, že je nesmierne množstvo vecí, ktoré prevyšujú chápacosť rozumu: rozum je jednoducho príliš slabý, aby ich poznal. Ak však už prirodzené veci prevyšujú rozum, čo povedať o nadprirodzených?" (Pascal).

Rád by som videl jediného rozumného človeka, ktorý by to mohol úprimne zapierať alebo len o tom pochybovať.

II.

Ľudský rozum má teda svoje medze, svoje hranice. I vo svojom najsmelšom vzlete začne raz narážať krídlami na ťažké alebo nehybné predely sťa vták na steny klietky.

Jednako nesmieme zaznávať alebo podceňovať poznávaciu dynamiku a nosnosť ľudského umu. Všetko môžeme aspoň postupne poznať, hoci spôsobom nedokonalým a obdobným.

Je to hriech proti prírode chcieť obmedzovať činnosť ľudského rozumu na ploché formy samého myslenia a nepripustiť transsubjektívne žiarenie ľudskej inteligencie, zamierenej na súcno reálne, objektívne; je to hriech noetického idealizmu, subjektivismu, imanentizmu. Rovnako chybí proti prírode ľudského rozumu, kto jeho činnosť chce vyčerpať sdužovaním a prežívaním smyslových vjemov (asociанизmus, senzualizmus) alebo kto nedovoľuje ľudskému umu preraziť začarovaný kruh prírody a povzniesť svoj zrak k bytosti mimoprirodnej, nadsvetovej. To robí zčasti agnosticizmus a úplne nábožen-ženský imanentizmus, naturalizmus, tobôž materializmus. Veď „poznanie prírody — hovorí Johannes Reinke — vedie nevyhnutne k idei Boha a práve podľa zákona príčinnosti sme si, ako som presvedčený, tak istí jestvovaním Boha, ako sme si istí jestvovaním prírody“.⁵

⁵ Kielský prírodovedec venoval otázke celú knihu: *Dr. Johannes Reinke, Naturwissenschaft, Weltanschauung, Religion. Bausteine für eine natürliche Grundlegung des Gottesglaubens*, 2.—3. vyd., Herder 1925.

Poznávacia presadžnosť a poznávací dosah ľudského rozumu vzhľadom na existenciu Boha sú také vlastné ľudskej duši, že ak nemáme čo robiť s prírodným podnormálom, len protiprirodzeným zásahom vonkajším („výchovou“) alebo protiprirodzeným prostopašným konaním vlastným („sebavýchovou“) môžu byť na kratší alebo dlhší čas potlačené.⁶ Praktický a rozumný Riman, akým bol Cicero, ktorého možno vziať takmer za typický exemplár pre laboratórne pokusy s ľudskou prirodzenosťou, hovorí: „Že Boh je, je také zrejmé, že by som zapochyboval o zdravom rozume toho, kto by to chcel zapierať.“⁷ Vedenie o Bohu je ľudskej duši dané od počiatku ako výbava.⁸ Áno, „márni veru sú všetci ľudia, v ktorých nielo známosti Boha a ktorí z tých dobrých vecí, ktoré vidíme, nemohli poznať toho, ktorý je...“⁹ Preto len „nesmyselný riekol vo svojom srdci: Nieto Boha“!¹⁰

Bohapoznávacia dynamika stvoreného rozumu je vari nevyhnutná vlastnosť, ako by nevyhnutný dôsledok samého jeho pôvodu, samej príčinnej závislosti stvorenstva od Stvoriteľa. Je azda len aktívnou aktualizáciou (actus secundus) skutočného, reálneho pomeru tvora a Tvorcu. Svätý Tomáš nebál sa odvážnej vety, že každý poznávací úkon tvora, idúci od tvora hoci aj k tvorovi, vo svojom rozvinutí a pre-

⁶ Pozoruhodný rozbor príčin nevery podľa G. Charlesa v *Nouvelle Revue Théologique* 1946, č. 2, podáva Dr. Jozef Kubalik v *Časopise katol. duchovenstva*, Praha, 1947, 287—290.

⁷ Cicero, *De nat. deorum*, 2, 16, 44; *Esse igitur deos ita perspicuum est, ut id qui neget. vix eum sanae mentis existimem*; podobne *Munucius Felix, Octavius*, 17, 18.

⁸ *Tertullian, Adv. Marcionem* 1, 10, PL 2, 257 (282); známe je jeho zvolanie: „O testimonium animae naturaliter christianae!“, *Apologeticus* 17; 1, 377 (433).

⁹ *Múdr.* 13, 1.

¹⁰ *Zalm* 13, 1.

dížení dotýka sa Boha a nemôže ho obísť: *Omnia cognoscentia cognoscunt implicite Deum in quolibet cognito.*¹¹ Lord Kelvin (William Thomson), súhlasne zvolený na sjazde učencov v Paríži roku 1900 za ich čestného predsedu, vyjadril to isté len inými slovami: „Nebojte sa byť nezávislými mysliteľmi! Ak myslíte dostatočne silne, budete vedou prinútení veriť v Boha, čo je základom každého náboženstva. Poznáte, že veda nie je nepriateľkou, lež pomocnicou náboženstva.“¹² Louis Pasteur celkom kategoricky vyhlásil o bezbožnom materializme: „Svet sa raz bude smiať hlúposti našej modernej materialistickej filozofie. Čím viac študujem prírodu, tým s väčším úžasom a obdivom stojím pred dielom Stvoriteľovým.“

Ak sú takí, ktorí nepoznávajú Boha, sú veru na poľutovanie. Aj indická múdrosť s tým súhlasí. „Upanišady hovoria: Človek sa stáva pravdivým, ak vie v tomto živote postrehnúť Boha; ak nie, je to pre neho najväčšie nešťastie.“¹³

Jednako do tohto nešťastia neupadá celkom a nenávratne nijaká duša dobrej vôle. „Každej duši, i takej, ktorá nepozná meno božie, i takej ktorá je vychovaná v ateizme, každej duši milosť podáva za predmet poznania a lásky onú absolútne dobrú Skutočnosť, ktorá zasluhuje si našu celú lásku a ktorá je schopná spasiť náš život; za predmet poznania a lásky, ktorý duša jednako miluje, nech si ho predstavuje pod akýmkoľvek menom... Ak ona duša, rozhodujúc sa pre túto Skutočnosť, ponúkanú milosť neodmietne, vtedy nejasne verí v pravého Boha a naozaj si volí pravého Boha, hoci túto svoju vieru v pravého Boha z úprimného omylu, za-

¹¹ De veritate q. 22, a. 2 ad 1.

¹² V prednáške z roku 1903: Veda a náboženstvo.

¹³ *Rabindranath Tagore, Sádhaná*. Naplnění života. Preložil a úvod napísal F. Balej, Kladno 1917, 2. vyd., str. 173.

vineného prijatou výchovou a spôsobeného nezavineným prináležaním k niektorému ateistickému systému, pojmove spracúva do formuliek, Boha zapierajúcich. Statočný ateista i tak proti svojej vlastnej zdanlivej voľbe skutočne volí Boha za cieľ svojho života."¹⁴

Gnózeologický teotropizmus človeka čiže zamierenie ľudského poznania k Bohu filozoficky rozvinul *J. Maréchal*, SJ, *Le point de départ de la métaphysique. Leçons sur le développement historique du problème de la connaissance. Cahiers V.: Le thomisme devant la philosophie critique*, Lovaň-Paríž 1926.¹⁵

III.

Ľudský rozum má teda svoju slabosť i svoju silu, svoje hranice i bezmedznosť. Vie zvládnuť aj ozrutné domény poznania a vedenia. Táto sila i slabosť nie je u jednotlivých ľudí kvalitatívne ani kvantitatívne jednaká. Čo jeden poznáva vedením, druhý to môže niekedy poznať iba vierou.

A čo, keď človek niečo vie? Môže to spolu aj veriť?

Túto otázku si so záujmom kládli bohovedci, ktorým záležalo na tom, aby ustálili rozhranie medzi vierou a vedou.

Svätý Tomáš Akvinský to zapieral, nakoľko vo svojej duchovnej vyhranenosti bral výmer vedenia i viery záporne: ak niečo viem, vidím, poznávam to bezprostredne, už to mám poznaté a viera už mi nemôže podať to, čo už mám získané: tu vôbec nie je miesta pre vieru. Teda

¹⁴ *J. Maritain - V. Gaja, Křesťanský humanismus*, Praha, Universum 1947, str. 74 (s malou úpravou).

¹⁵ O poznaní Boha nedávno písal krátko aj *Dr. Jaroslav Beneš* v knihe: *Duch a hmota v theorii poznání*, Praha, Rupp 1946. — Na Slovensku *Dr. Juraj Šimalčík* v knihe: *Vesmír a Boh*, Trnava 1944 a *Dr. Cyril Duďáš, Hľadanie Absolútneho*.

u Anjelského učiteľa prevláda v ponímaní stránka poznávacia, kognoscitívna. Čo viem, to *vidím*, čo verím, to *nevidím*. Preto podľa neho to isté nemôže ten istý subjekt súčasne veriť i vedieť;¹⁶ veď viera je dôkazom toho, čo nevidíme.¹⁷

Jeho veľký antagonista bl. Duns Scotus pripúšťal možnosť to isté vedieť i veriť. K tomu, čo mi podáva veda, ma privádza aj viera. Viera má svoju cestu i svoju účinnosť. Keď predmet poznania, získaný vedou, aj verím, viera, pravda, nepodáva mi tu nič nového, nakoľko ide práve o ten istý predmet, ale ten istý predmet, tú istú pravdu mám teraz nielen silou vedenia, lež aj silou verenia, takže teraz tú pravdu mám dvojnásobnou cestou s dvojnásobnou istotou: s istotou vedy i viery. Vidno, že tu vystupuje do popredia nie tak stránka poznávacia, kognoscitívna ako u svätého Tomáša, ale stránka istoty, certitudinálna.

Obidvaja vodcovia majú svojich nasledovníkov.

Nech sa prikloníme ku ktorejkoľvek strane, isté je, že úloha viery v hľadaní a nájdení pravdy čiže aletologická funkcia viery, je nepominuteľná. Sám svätý Tomáš tvrdí, že jestvuje povinnosť veriť to, čo možno dokázať prirodzeným rozumom, a to z trojakého dôvodu: „1). aby človek *skôr* dospel k poznaniu božskej pravdy; lebo veda, ktorá dokazuje jestvovanie Boha a iné také pravdy, podáva sa ľuďom až na koniec po mnohých iných predbežných vedách: a tak by človek prišiel k [vedeckému] poznaniu Boha iba po dlhom čase svojho života; 2). aby poznanie Boha bolo *všeobecnejšie*; lebo mnohí nemôžu robiť pokroky vo vede buď pre iné zaneprázdnenia alebo pre nevyhnutnosti

¹⁶ Porov. zvl. S. t. 2-2, q. 1, a. 4 et 5: *Utrum obiectum fidei possit esse aliquid visum. — Utrum ea, quae sunt fidei, possint esse scita.* K tomu paralelné miesta.

¹⁷ *Zid.* 11, 1.

časného života alebo tiež pre tuposť v učení; títo ľudia by prišli vôbec o poznanie Boha, keby im božské veci neboly predložené spôsobom viery; 3). pre *istotu*; lebo ľudský rozum je veľmi nedostatočný v božských veciach; toho znamením je okolnosť, že filozofovia, ktorí skúmajú ľudské veci prirodzeným bádáním, v mnohom poblúdili a si odporovali; aby teda poznanie ľudí o Bohu bolo nepochybné a isté, bolo treba, aby im byly božské pravdy podané spôsobom viery, ako by povedané od Boha, ktorý nemôže luháť."¹⁸

A tak už sme pripravení počúvnuť hlas boží... „Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril voľakedy Boh otcom ústami prorokov, ale teraz v poslednom čase prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého..."¹⁹ Slovo božie prijímame s vierou náboženskou.

IV.

Čo je náboženská viera? Čo znamená veriť?

Veriť znamená neochvejne súhlasiť v rozume s božím zjavením, s božím slovom, a to pre božiu neomylnosť a pravdovravnosť, slobodne, ale pod vplyvom božej milosti. Veriť znamená toľko ako podrobiť sa Bohu v základoch rozumnej ľudskej prirodzenosti, znamená zapojiť rozum do rozumu božieho, do rozumu Kristovho, ktorý žije v Cirkvi. Úkon viery je teda nevyhnutne pravdivý (*essentialiter verus*), lebo svojím obsahom kotví v Bohu a je podmienený pomocou božej milosti. Keď niekto mylne pokladá za božie zjavenie nepravdu, taký nemá božskú vieru, hoci si získava zásluhy pre ochotu veriť a poslúchať Boha. Treba vopred skúmať a zistiť, či spomenutý predmet a výrok je naozaj Bohom zjavený (zistiť *motivum credibilitatis*), aby naša viera bola rozumnou

¹⁸ S. t. 2-2, 2, 4.

¹⁹ Žid. 1, 1.

obetou Bohu, rozumnou poslušnosťou (logiké latreia, rationabile obsequium, Rim. 12, 1 v prispôsobenom smysle bohovedcov). „Nie každému duchu verte, ale skúmajte duchov, či sú z Boha!“²⁰

No, aby osihotený človek bol ušetrený krušného hľadania a poblúdenia, Kristus založil Cirkev, „stĺp a základ pravdy“,²¹ aby neomylné hlásala, čo Boh zjavil a že to zjavil. Obsah viery však prijímame bezprostredne pre neomylnú autoritu božiu (evidentia extrinseca fidei). Teologická viera nie je výslednicou čisto ľudského myslenia. Áno, viere v zásade chýba vnútorná zrejmosť (actus fidei essentialiter obscurus). Poklad viery sa nám podáva vo viac menej nepriehľadnom obale, ktorý sa s neho strháva až za nebeským prahom. Ale autorita božia zaručuje vnútornú pravdivosť s absolútnou istotou (actus fidei essentialiter firmissimus) — a prijatie tejto autority s našej strany je uctením Boha. Nedostatočné poznanie obsahu zjavenia a predbežných vonkajších pohnútok verenia (motiva credibilitatis) udržiava zástupy inovercov a pohanov v povážlivej vzdialenosti od katolíckej pravdy.

Keďže obsah božskej a nadprirodzenej viery má pre rozum len vonkajšiu zrejmosť, človek nie je nútený veriť, ale môže sa pre vieru slobodne rozhodovať. Mimo toho plnosť viery nie je len holé prisviedčanie rozumu k zjavenej pravde, ale aj vstup do evanjeliového poriadku a úplne odovzdanie seba Bohu Spasiteľovi.²² Prirodzenosť však, podrobená zákonu hriechu,²³ denne vyslovuje svoje veto proti zákonu viery a milosti. Tu treba sa slobodne a dobrovoľne podrobiť. „Ak veriť nechceme, veriť ani ne-

²⁰ 1 Ján 4, 1.

²¹ 1 Tim. 3, 15.

²² To účinne ukazuje medzi inými P. Prat, S. J., La théologie de saint Paul, 2. sv., 3. vydanie 1913.

²³ Porov. List k Rimanom.

budeme."²⁴ Ani nadprirodzená pomoc božia, ktorá je nevyhnutná pre božskú vieru, nezba-vuje človeka slobody. Úkon viery je podstatne slobodný (essentialiter liber). Táto sloboda bola dogmatizovaná na sneme tridentskom (1545-63) a vatikánskom (1869-70).

V.

Slobodnému prijatiu synovstva božieho odporujú v ľudstve dve tmavé sily, ktoré vystupujú niekedy s elementárnou bezohľadnosťou: pýcha a rozkošníctvo. Pýcha v tisícoroakej podobe: od márnomyseľnej samoľúbosti až k démonickému „Ni Dieu ni Maître! — Non serviam!“ Človek sa ženie za sebaurčením, seba-utvrdením, stavia seba za stredisko, strebod vesmíru a bráni sa každej heteronomii, aj teonomii, ku ktorej hlási sa náboženská viera v presvedčení, že slúžiť Bohu znamená kráľovať. Týmto prúdom dávajú sa najskorej strhúvať povahy energické, tvrdé, intelektuálov veľkého formátu — alebo obmedzeného rozhľadu.

Povahy mäkké, receptívne, umelci a ženy sú, zdá sa, menej vystavené nebezpečenstvu absolútnej pýchy (márnomyseľnosti áno), ale zato tým ľahšie podliehajú hedonizmu.

Pýcha a rozkošníctvo mávajú najtragickejšie následky v poriadku milosti, ktorú brzdia a zne-možňujú. A predsa viera je milosť a dar boží. Spasiteľ sám vyčítal tento vzťah: „Akože môžete veriť vy, ktorí sa navzájom oslavujete, a nehľadáte slávu od samého Boha?“²⁵ K Herodesovi neprehovoril ani slova. Boh pozvoľna volá slabšie a slabšie, až nakoniec azda celkom ustane. A to je najstrašnejší trest, byť opustený od Boha a ponechaný sám na seba.²⁶

²⁴ Vladimír Soloviev, *Základy duchovného života*, Praha 1923, str. 22.

²⁵ Ján 5, 44.

²⁶ Porov. Rim. 1, 24.

Naproti tomu pokora, pokánie a mravná čistota sú najlepšimi predpokladmi pre prijatie viery. Treba uznať vlastnú obmedzenosť a relativnosť a volať o pomoc k Bohu. Treba odkryť úprimne pred Bohom svoje hriechy a robiť pokánie, aby sa priblížilo božie kráľovstvo. Krotiť nízke pudy a zachovať si smysel a otvorenú myseľ pre mravné krásy. To je povinnosť a možnosť všetkých. Bolzano, Bergson i Chesterton sú vhodným subjektom pre vieru. Ani muž fyziognómie Feidiovho vládcu Olympu a Michelangelovho Mojžiša nie je vylúčený z poriadku viery a milosti, lebo milosť neruší prirodzenosť, ale ju predpokladá, zdokonaľuje a povznáša.

V zdokonalení a povznesení prirodzenosti až k účasti na živote božom je blaženosť, je šťastie.

VI.

U katolíckeho študenta je najdôležitejšia *otázka zachovania a zveladenia svätej viery.*

Boh nám vhodil perlu viery do klína bez nášho spolupôsobenia. Naše detstvo sa zväčša rozvíjalo v jasnej atmosfére kresťanstva. Ale jasná obloha detskej viery sa raz možno veľmi hrozivo zachmúri. Rokom 14.—15. vpláva loďka života do búrlivého pásma na mori; 16.—18. rokom ju zachváti varí aj prudký orkán. Ak voľakto neprežíval krízu na strednej škole, azda bude ňou prekvapený na vysokej škole.

Dospievajúca mládež býva zahrnovaná prílivom zvláštnej sily, uvedomuje si prirodzené dary života a tu sa môže — ak nie je dosť opatrná — dať strhnúť neskrotenými prirodzenými živlami a postaviť sa na protipól ducha a Boha. Viera sa vymyká z rozumu, srdca i konania. Detská forma viery už nestačí stvárniť celú bytosť, ak tiež neprejde do tvaru dospelého, mužného. Svätý Pavol vyznal o sebe:

„Keď som bol dieťa,
hovoril som ako dieťa,

smýšľal som ako dieťa,
usudzoval som ako dieťa.
Keď som sa stal mužom,
zanechal som detské spôsoby.²⁷

V tom sa mu aj my máme pripodobniť. Aby sme vošli do nebeského kráľovstva, musíme byť, pravda, deťmi;²⁸ no apoštol nám hovorí, že nemáme byť deťmi myslou, ale v zlom máme byť deťmi, zato myslou máme byť dospelými.²⁹ Otto Karrer toto duchovné detstvo vo vzťahu na náboženstvo nazval „ungetrübte seelische Empfänglichkeit des reinen Kindesmenschen“.³⁰ Ak teda chceš si zachovať a zveľadiť svätú vieru, usiluj sa vždy viac ju poznávať v jej jednotlivých pravdách osve i vo vzájomnom súvisi nadprirodzenom i nadprirodzeno-prirodzenom, ale „ži tiež podľa svätej viery, ostaň pokorného a čistého srdca, chráň sa skazonosného čítania a vôbec prostredia, ktoré by mohlo ohroziť tvoju vieru a jej predpoklady“.³¹

A ešte o jednej veci treba sa tu zmieniť. Mladé a citlivé duše podliehajú ľahko cudzím vplyvom. Mladý študent, nedomýšľajúci od predpokladov po dôsledky, mohol by byť silne pokúšaný proti viere, ak by sa dostal do okruhu vplyvu a pôsobnosti ľudí, ktorí sa pokladajú za inteligentných a ktorí sú pritom nepriateľskí viere alebo ľahostajní k nej. Najmä ak týchto neveriacich a málo veriacich je pomerne alebo absolútne mnoho, ich príklad pre kresťanskú mládež môže byť tým zvodnejší.

²⁷ 1 Kor. 13, 11.

²⁸ Mat. 18, 3-4.

²⁹ 1 Kor. 14, 20.

³⁰ Otto Karrer, *Das Religiöse in der Menschheit und das Christentum*, Herder 1934.

³¹ Praktické rady podáva aj Tihamér Tóth, *Nábožný mladík*, Trnava 1941. — Z najnovších kníh možno odporúčať: *Jakub Balmes, Kriteria aneb umění dospěti pravdy*, (preklad), Praha, Franc 1947; *Dr. Konstantin Miklík, CSsR, Kritické studium*, Tasov, M. Junová, 1947.

No nie je ťažké hľadať a nájsť príčiny nevery alebo malej viery v nedostatku niektorého predpokladu náboženskej viery, ako sme to naznačili v hore uvedenom rozboře. I keby neveriaci a málo veriaci mali inteligenciu, predsa stratili pravdu. A keby azda boli čistými charaktermi, ich inteligencia akiste nebola by dost pribojná a neprenikla by až po korene vecí a súcna, k Súcnu. Doista neboli by priekopníkmi ľudskej inteligencie, hoci na určitom obmedzenom úseku ľudskej činnosti môžu znamenať mnoho. No podmetom hrozného „beda!“, ktoré vyslovil Spasiteľ nad tými, čo dávajú pohoršenie, môžu byť v plnom rozsahu aj oni.

Protestantský prírodovedec Dr. Dennert skúmal (okolo roku 1900) s náboženského stanoviska asi 300 slávnych prírodovedcov a lekárov všetkých čias a zistil, že 92 percent ich sa priznávalo k viere v Boha. Učenci, ktorí modernú prírodnú vedu priam založili, hlásali sa otvorene ku kresťanstvu. V našom storočí pokračuje rozbíjanie pút, do ktorých chcel ľudského ducha a prírodnú vedu spútať pozitivistický a mechanistický svetový názor.³² „Je pozoruhodné, — píše N. O. Losskij — že za našich čias mnohí vynikajúci učenci píšú knihy na obranu idey jestvovania Boha, nesmrteľnosti duše, slobody vôle. Poukážem aspoň na tieto mená: Compton, Eddington, Millikan, Noüy. Vyplňujú sa slová

³² Porov. Bernhard B a v i n k, *Die Naturwissenschaft auf dem Wege zur Religion*, 3. vyd., Frankfurt a./Main 1934. — Som rád, že môžem poukázať na články v našom časopise: *Fulton Oursler, Najnovší svedok Boha — biológ, Nová práca* III, 1947, č. 11, str. 665-669; *Credo amerického vedca, tamtiež.*, č. 12, str. 750-752; tiež, na reč *Gilsonovu, Kresťanstvo a intelektuáli*, tamtiež, str. 524-534.

³³ Myslím, že sa nepreviňujem proti diskretnosti, keď citujem tieto slová zo súkromného listu *Nikolaja Losského*, dátovaného 15. XI. 1947 z Ameriky. — Cituje slová Baconove z knihy *Organum Novum*, aphorism. 3.

Baconove, že ak načrú z vedy málo, veda odvádza od Boha, ale ak zaberú hlbšie, veda privádza k Bohu."³³

A keby sa aj niekomu zdalo, že bolestne musí zistiť ako Eliáš za čias Achabových zánik viery v celých krajinách, tu by zaiste aj takému mohol Hospodin ukázať svojich 7.000 mužov, ktorých si vyhradil a ktorí nesklonili kolena pred Baalom!

VII.

Blahoslavený je, kto dobrý boj bojoval a vieru zachoval! S pevnou nádejou smie očakávať veniec spravodlivosti, ktorý mu v onen deň dá Pán, spravodlivý Sudca!³⁴

Svätý Peter nás napomína, aby sme životom i slovom boli „vždy hotoví komukoľvek sa zodpovedať, kto by si od nás žiadal počet z našej nádeje“.³⁵ Najmä každý katolícky vzdelanec má byť obhajcom Kristovej viery vo svete a pred svetom. Za takého sa raz nebude Syn človeka hanbiť pred svojím Otcom a svätými anjelmi!³⁶

A keby sa na nás nepriatelia rútili s fyzickým násilím, aj gesto Arnolda Winkelfrieda shrnúť do svojej hrude kopije nepriateľov, nie aby boli pobití ako u Winkelfrieda, ale aby boli zachránení — aj takéto gesto je víťazstvo, ktoré premáha svet!

³⁴ 2 Tim. 4, 7-8.

³⁵ 1 Pet. 3, 15. — Tento výrok svätého Petra vari inšpiroval konvertitu zo židovstva Helmuta Fahsela k jeho pozoruhodnému dielu *Gespräche mit einem Gottlosen*, Herder 1931.

³⁶ Luk. 9, 26; Mat. 10, 33.

Blíži sa veľkonočný čas, čo so sebou donáša pod smrteľným hriechom záväznú povinnosť hodne prijať Sviatosť oltárnu. Modlitbou a opatrnou láskou získavajme ľahostajnejších pre osožné prijatie sviatosti pokánia a Eucharistie. Nech nám ozaj veľa záleží na tomto sviatostnom apoštoláte! Zbožštené duše — oslávený Boh!

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

III.

Môj duchovný osoh.

Tu uvidíme, že „moja“ svätá omša je žriedlo všetkých mojich duchovných dobier, odpustenia mojich vín, vzrastu milosti, dosiahnutia toho, o čo prosíme, ... a že zo všetkých spasných diel, ktoré môžem vykonať tu na zemi, „moja“ svätá omša je neporovnateľne to, ktoré mi donáša najväčší osoh.

Osoh, ktorý mám zo „svojej“ svätej omše, je konečný.

Z nekonečnej hodnoty „svojej“ svätej omše môžem mať len obmedzený osoh. Ako z oceána, ktorý sa mi vidí bezbrehý, načieram iba *trocha* vody podľa veľkosti pohára, vedra alebo súdka, čo naplňam, tak zo „svojej“ svätej omše, ktorej výhody sú nekonečné pre Boha, prijímam milosti, primerané nadprirodzenému obsahu mojej duše.

Veď chápeme, že taká malá bytosť, ako som ja, nemôže obsiahnuť prehojnosť, ktorá ju zaplavuje; preto keď slúžim „svoju“ svätú omšu, naberám z nej *to, čo môžem*, nič viacej. Pri každom obetovaní pijem niekoľko kvapiek alebo niekoľko glgov alebo niekoľko dlhých dúškov; ale napájam sa Bohom len podľa svojej prijímacej schopnosti.

Hľa, prečo „moja“ svätá omša, sama v sebe nekonečná, má vzhľadom na mňa konečné účinky.

Dôsledky pre Krista zo skutočnosti, že môj osoh zo svätej omše môže byť len konečný.

Zdá sa, že zisťovanie, ktoré práve robíme o *medziach svojho duchovného osohu*, objasňuje podaktoré hlavné pohnútky božieho plánu v ustanovení omšovej obety.

Konečný ošoh môže ustavične rásť, keď k nemu pridávame iné zisky. Ale aby sme sa zmocnili stále nových ziskov, musíme mať ustavične nové možnosti dosiahnuť ich; naše duchovné imanie tvorí sa na viac rás.

Keď naša Hlava chcela obohatiť svoje údy nadprirodzenými výhodami, musela teda pre ne rozmnožiť príležitosti na čerpanie zo svojich zásluh. To je jeden z dôvodov, ktoré ju privádzajú na to, aby predlžovala Kalváriu, ju sprítomňovala, pričom nás vyzýva, aby sme s ňou prinášali obeť toľko rás, koľko len budeme chcieť, žeby sme si každý raz zväčšili *svoj ošoh*.

Taká je úloha svätej omše vzhľadom na údy tajomného tela: umožňuje im vždy väčšiu účasť na zásluhách Ježiša Krista.

No aby oltárne obetovanie mohlo plne uskutočňovať toto rozdeľovanie zásluh Hlavy jej údom, Boh musel jeho prinášanie sprístupniť každému veriacemu. Teda potrebná bola nie *jedna* svätá omša len v *jednom* chráme, napríklad v jeruzalemskom alebo rímskom, ale sväte omše, všade, vždy.

Keby vodné prúdy boly tiekly iba v jednom období na začiatku sveta, ich dobrodenia boly by hmlistou spomienkou, ktorá by nedávala napiť sa žijúcim všetkých čias; alebo ešte keby jediný prúd tiekol vždy, ale iba v jednom kraji, akože by si smrteľníci iných zemí uhašali smäd?

Veľtok Kristových zásluh vyviera na Golgote. Svätou omšou zaplavuje svojimi milosťami všetky storočia a všetky krajiny, napája nimi všetky duše všetkých národov po všetky dni ich života.

Teraz vidíme, prečo Kristus ustanovil svätú omšu: najsamprv aby ľudia *nezabudli* na jeho obeť ako na vzdialenú udalosť, na ktorú by mali len veľmi neistú spomienku a z ktorej by ľahko neľahovali; a potom aby vykupiteľské dobrodenia kríža boly rozdávané každému údu

jeho tajomného tela podľa potrieb času a chvíle, na každom mieste, v každom čase.

Pre tieto dôvody krvavá kalvárska obeta je sprítomňovaná pri „mojej“ svätej omši.

Dôsledky pre mňa z tejto skutočnosti, že duchovný ošoh „mojej“ svätej omše môže byť len konečný.

Keď z nemožnosti nekonečne nás zahrnúť vyplývala pre Krista nevyhnutnosť zvečňovať svoju Kalváriu medzi nami, z tej istej nemožnosti vyplývajú pre nás veľmi dôležité dôsledky:

1. Moja účasť v Kristovi rastie každou novou svätou omšou, ktorú slúžim.

Koľko ráz prinášame svätú obeť, toľko ráz sberáme v nej plody, ktoré pripájajú sa k nášmu duchovnému bohatstvu. To chápali svätí, ktorí prejavovali takú ohnivú lásku ku „svojej“ svätej omši. Napríklad svätý Izidor, roľník, pre svoju rannú neprítomnosť uvalil na seba hnev svojho pána a zaslúžil si to, že anjeli nahradzovali ho na poli, kým bol v kostole; svätú Zitu, kuchárku, zastupovali nebeskí duchovia, ktorí vykonávali jej ponížené práce, kým cez svätú omšu uchvátená bola v extáze; sv. Mária Magdaléna Postelská pri svojich prefažujúcich zamestnaniach zúčastňovala sa na všetkých svätých omšiach, slúžených v kaplnke jej kláštora; svätý Ludovít Mária Grignon z Monfortu chvatne urobil viacej míľ peši, len aby sa dostal do kostola, v ktorom by mohol predpoludním slúžiť „svoju“ svätú omšu, bo farár farnosti, do ktorej ráno prišiel, nespravodlivo odmietol mu dovoľenie slúžiť ju.

2. Moja účasť v Kristovi rastie natoľko, na koľko slúžením „mojej“ svätej omše zväčšuje sa moja dôvernosť s ním.

Nezdá sa nemožným, že naša účasť na Kristovi môže rásť pri každej svätej omši? Veď keď jediná svätá omša naplňa našu prijímaciu schopnosť, akože nasledujúca k nej voľačo pri-

dáva? Keď si naplním pohár v oceáne a keď ostane plný, nepridám mu už ani jednu kvapku, keď ho do neho znova vnorím.

Táto námietka bola by správna, keby naša prijímacia možnosť ostávala tá istá ako pri pohári. Ale keď „naša“ svätá omša naplňa našu dušu, má ako účinok to, že spolu zväčšuje duchovnú schopnosť.

Veď — ako to nižšie uvidíme — prinášanie svätej obety rozmnožuje v nás lásku, posilňuje našu ctnosť, odstraňuje naše hriechy, slovom rozvíja naše nadprirodzené schopnosti a tým tvorí v nás väčšiu „vnímateľnosť“ Boha. Preto je veľmi dôležité zúčastňovať sa na nej, kedykoľvek len môžeme.

No k častej účasti treba pripojiť akosť. Keď je spasiteľné obetovať *svojú* svätú omšu čo najčastejšie, nie menej naliehavé je obetovať ju čo *najlepšie*, aby mohla vzbudiť v nás čo najväčšie nadprirodzené schopnosti; keďže je nekonečná, nikdy ju nevyčerpáme, nech neviem aké hlboké sú priepasti, čo má naplniť v našich dušiach.

3. *Moja účasť na Kristovi nie je zmenšovaná počtom tých, čo slúžia so mnou.*

Hoci zisky, ktoré mám zo „svojej“ svätej omše, sú konečné, predsa nerozdeľuje ich počet osôb, ktoré sa zúčastňujú so mnou na jej zásluhách; nezmenšujú sa, keď účasť okolo oltára je hojná, nepribúda ich, keď je zasa malá. Či sa už sám spájam so „svojou“ svätou omšou alebo stovky veriacich ma obklopujú, slúžiac so mnou, neprijímam ani viacej ani menej, ale vždy podľa veľkosti svojej možnosti.

Veď keď svätá omša je nekonečná, môže preplniť všetky miery, ktoré jej dáme naplniť. Keď každá z nich už je vrchovatou mierou, Kristove zásluhy nie sú zmenšené, lebo sú nevyčerpatelné; ostáva ešte z nich na zaplavovanie celého sveta. Naopak, či veľký počet spoluslúžiacich nie je pre Krista dôvod na to, aby dosiahol

od svojho Otca hojnejšie zisky pre každého z nich, a to pre vrúcnosť, čo rozvíňa taký dôležitý diel tajomného tela?

Čo mám rozumieť pod svojim duchovným osohom.

Keď svätá omša vystúpila až do neba, aby vzdala slávu Bohu, zostupuje na zem v rozličných ziskoch.

1. Najsamprv dáva Cirkvi *všeobecný osoh*, bo veď každá svätá omša je obetovaná „v mene Cirkvi“. Zo všetkých svätých omší, slúžených na svete, vylieva sa dobrodenie na celé tajomné telo, od ktorého pohromy sú odvracané, ktorému hojnejšie milosti sú udeľované a ktorého počet údov vzrastá obrátením sa neveriacich a návratom hriešnikov. Cirkev — a teda každý jej úd — je veľká požívateľka bohatstiev svätej omše, ktorá je jej dielo a ktorú prináša prostredníctvom kňaza, *svojho* zástupcu.

2. Svätá omša donáša ešte *sprostredkovací osoh*; je to ten, čo zodpovedá úmyslu slúžiacemu kňaza, ktorý ho privlastňuje, komu chce. Je to zisk, ktorý prijíma ten, za koho kňaz slúži svätú omšu.

3. Svätá omša prináša kňazovi *osoh*, ktorý je mu *osobitne* vyhradený ako odmena za jeho úlohu obetujúceho.

4. Naostatok svätá omša prináša *zvláštny osoh*, ten, ktorý z nej prijímajú všetci tí, čo prispievajú dajako na slúženie svätej obety. Tento osoh rastie podľa dôležitosti úlohy, ktorú má každá osoba v obetovaní. Ale nech sa na ňom zúčastňuje či už ako jednoduchý úd Cirkvi alebo ako prisluhujúci, či už ako darca honoráru alebo ako prijímajúci uplatnený úmysel, či už ako pripravujúci oltár alebo zhotovujúci rúcha, osoh vždy je tej istej povahy, čo aj rozdeľovaný v nerovnakej miere.

Rozjimanie! Zkadiaľže ideš? Zo zeme, kde slovo končí. — (Augusta Amiel Lapeyre.)

Tlpyšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Očisťovanie Panny Márie.

Tento sviatok je sviatkom sviec. Ich svätenie mi veľa povie.

1. Svätenie.

V prvej modlitbe je všeobecné požehnanie hmotnej sviece. Požehnanie pre tých, ktorí ju budú používať: „aby si bol milostivý všetkým, volajúcim k tebe, ktorých si vykúpil drahocennou krvou svojho Syna“.

Chceme mať túto sviecu vo svojej ruke. Nie však mŕtvu, ale zažatú. Teda zažaté požehnaj! A to už nielen ju. Hlavne mňa zapál. Hmotná svieca znázorňuje len mňa. Tak teda, ako som ja zapálil sviecu, názorne volám k tebe, Bože, mňa samého „ráč zanietiť svetlom nebeského požehnania“. A to „svätým ohňom svojej pre-sladkej lásky“. Bože, ty si teda kostolník, ktorý nezapaľuješ hmotné sviece, ale živé sviece, ľudské srdcia. A to zvláštnym zapaľovačom: ohňom božej lásky (druhá modlitba).

Pri tretej modlitbe pristupuje tretia svieca. Hlavná. Tá je: „Ježiš Kristus, svetlo pravé, ktoré osvecuje každého človeka, prichádzajúceho na tento svet.“ Obraciam sa teraz priamo na túto Sviecu. Nechcem byť hocijakou sviecou, ale podobnou ako on. S podobnou úlohou. A jeho úloha bola: „osvecovať, ... nočné tmy zaháňať“. Túto úlohu musí napred vo mne vykonať: „osvietiť slepotu všetkých nepravostí, očistiť duchovný zrak, aby som mohol poznať, čo sa tebe páči a osožné je našej spáse“. A po tejto úlohe: „dosiahnuť nehasnúce svetlo“. To úloha hlavnej Sviece: Krista.

A moja úloha ako sviece?

Napred poznať hlavnú Sviecu. Tak ako Si-meon: „Milosťou Ducha svätého osvietení a po-

učení teba naozaj poznávali a verne milovali“ (piata modlitba).

A potom: plniť úlohu hmotnej sviece. Boh už skrze Mojžiša nariadil večné svetlo pred archou. Dnes má byť pred svätostánkom. Nielen mŕtve, ale na prvom mieste živé večné lampy tam majú byť. Budem ňou i ja. Budem sa stravovať v službe svätostánku, oltára. Veď to je hlavná moja úloha! (Štvrtá modlitba.)

2. *Podávanie sviec.* Kňaz ich rozdáva. Veriaci mu bozkávajú ruku, kľakajú pred sviecou a berú ju z kňazských rúk. Držia ju v rukách a berú so sebou domov. To moja úloha: podávať druhým Sviecu-Krista. Takto to vyjadruje Cirkev. Lebo inakšie by nepredpisovala kľaknúť pred sviecou. To nie je len preto, že je na oltári svätostánok. Pokľaknutie v tomto prípade je predpísané, i keby na oltári nebolo svätostánku.

A úloha veriacich: vziať Sviecu-Krista z rúk kňazských, držať ju pevne, aby ona osvecovala moje kroky, moju cestu. A potom ju zaniest' do svojho domu, prostredia, továrne, na pole, do školy, všade, kde pracujem, kde sa zdržujem.

3. *Spev.* To ohlásenie, koho materiálna svieca znázorňuje: „Svetlo na osvietenie pohánov...“ A potom moja odpoveď na toto oznámenie: „Teraz prepustiš...“ To cieľ môjho života: Poznať Svetlo, Spásu, a potom už možno povedať: „Teraz prepustiš...“

4. *Orácia* na konci je prechodom ku svätej omši. Svätením sviec bolo len názorne poukázané na to, čo sa teraz bude skutočne konať pri najsvätejšej obeti. Pri svätom prijímaní mi kňaz podá Sviecu-Krista, a ja ju vezmem domov. Sám sa napred od nej zapálím. A potom ju podám druhým.

Budem teda sviecou podľa vzoru Sviece-Krista.

Prvá nedela po deviatniku.

Minulá nedela bola propagandou pre prácu v kráľovstve božom. Bol som povolaný do vinice Pánovej. Dnes Hospodár zadeluje v nej prácu: je to siatie slova božieho.

V introite zem volá po rozsievачoch. Tak ako na jar prebúdajúce sa polia: „Vstaň, prečo spíš, Pane? Vstaň a nezavrhuaj nás navždy... Vstaň, Pane, pomôž nám a vysloboď nás.“ Od všetkej biedy, čo spôsobila zima... Potom vystupuje prvý rozsievач — svätý Pavol. A to už hneď:

V statio. Nad jeho hrobom sú shromaždení rímski veriaci.

V modlitbe je naším orodovníkom: „dožič milostivo, aby sme prispením Učiteľa národov chránení boli proti všetkým protivenstvám.“

V epištole vystupuje ako rozsievач slova. Ním je skoro každú nedelu. Dnes sa ukazuje najmä s týmito vlastnosťami dobrého rozsievачa:

a) Pracovitosťou a utrpením za slovo božie, ktoré rozsieval: utrpením v žalároch, v práci, pri cestách, pri kameňovaní... Pri porovnaní s týmto mužom musím sa hanbiť, ako málo pracujem a trpím za semeno slova božieho, ktoré rozsievam. Nedivím sa potom, keď mi nevzklíčil!

b) Prispôsobovaním sa: „Sú oni hebrejského pôvodu? Som aj ja! Sú izraelského pôvodu? Som aj ja? Sú potomkami Abrahámovými? Som aj ja!“ Ja? Ako stojím na malichernostiach. Nerozoznávam medzi podstatou a prípadkami.

c) Bohom: „uchvátený až do tretieho neba...“ I keď také blízke spojenie nikdy nedosiahnem, predsa dalo by sa omnoho viac dosiahnuť ako doteraz.

d) *Pokorou.* Bol tiež človekom, podrobeným pokušeniu: „...bol mi daný do tela osteň, Satanov posol, aby ma zauškoval“. To preto, aby

milosť mala nad čím zvíťaziť. Pri veľkej slabosti sa tým viac ukáže sila milosti. To jediné ma môže potešiť a povzbudiť.

V *evanjeliu* vystupuje najvyšší Rozsievateľ: Kristus.

Moja úloha: byť napred dobrou pôdou. Nie cestou, po ktorej prechádza sa svet. Nie tvrdým kameňom, nie zemou zarastenou trnami nevychovaných vášní, ale zemou úrodnou, do ktorej Boh môže siať, zemou obrobenou premáhaním, poučením, vierou, milosťou.

A potom: I sám byť rozsievateľom. Rozsievateľ semeno božie. Nezabudnúť na to: „Semeno je slovo božie!“ Semeno je podivná vec. Nerastie, nerozmnožuje sa, je ako mŕtve. Keď nie je položené do zeme, zomiera, ostáva samo. Nie je samotné živé, ale má v sebe životnú silu. Keď nájde dobrú pôdu, hneď začne klíčiť, vyrastie v rastlinu, v strom, prináša kvety, ovocie.

Tak je i so slovom božím. Či už tým, ktoré je uložené v Písme alebo vyslovené služobníkom božím pri kázni, katechizovaní, spovedaní, pri vysluhovaní sviatostí. Písmo je sypárňou semena božieho. Ak len tam ostane, nikto nemá z neho nič. Ak sa z tamodtiaľ vyberie a padne na dobrú pôdu, začne klíčiť, prinášať ovocie.

Keď teda učím, kážem, napomínam, spovedám, musím pamätať na to, aby som dával semeno slova božieho. V ňom je život. V mojich, čisto ľudských slovách, v mojej múdrosti niet života. I keby mali podobu zrna. I keby mali podobu krajšiu ako zrno božie. Niet v nich životnej sily. Keby som tieto používal, sial by som do ľudskej duše len imitáciu zrna. V skutočnosti by to boli len kamene. Aký by bol potom výsledok?

Pozor i na knihy. Písmo je sypárňou zrna. Iné knihy, ktoré neprevzaly zrná zo sypárne Písma alebo nimi sa neoživily, sú len sypárňou kameňov.

Druhá nedeľa po deviatniku.

Vrchol predpôstu. Posledné upozornenie Cirkevi: dobre využiť čas milosti, pôst. Traja muži v jej mene hovoria zvlášť o tom, čím má byť v pôste každý sebazápor presiaknutý: láskou. Je to najprv:

1. *Abrahám.* V breviári. So svojim synom Izákom na hore Moria zobrazuje novozákonnú Kalváriu. Jeho cesta s jednorodeným synom, s drevom pre obetište na chrbte — to obraz cesty Kristovej s krížom, ktorú už predpovedá v Evanjeliu: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema, a všetko sa splní, čo proroci napísali o Synovi človeka.“

Abrahám je príkladom využitia pôstneho času: obetovania Bohu toho najdrahšieho, čo nám: svojej vôle, a úplné odovzdanie sa do vôle božej. To je smysel jeho života. Už za mladí ho Boh vyvedie z domoviny. Usadí ho do celkom cudzej zeme Kanaanu. Tam sa má len o Boha opierať. Medzi po uši ozbrojenými národmi. Boh mu sľúbi potomstvo. Dúfa proti nádeji. Pokorne čaká celých sto rokov. Konečne mu Sára porodí syna. Chlapec rastie na radosť rodičov. Stáva sa z neho mladík. Tu mu Boh oznámi: zabi svoje dieťa svojou vlastnou rukou. A Abrahám sa nepýta, prečo. Je ochotný to urobiť bez všetkého, lebo to Boh žiada. A staručký patriarcha stojí s nožom pred oltárom, na ktorom je sviazaný jeho vlastný syn. Toto je najväčší prejav lásky, i najväčší skutok pôstny: obetovať svoju vôľu, zriecť sa jej a podrobiť sa vôli božej.

2. *Peter.* Cirkev sa shromažďuje nad jeho hrobom: statio ad S. Petrum. Napred zničený, zodratý prácou, potom dolu hlavou ukrižovaný. K tomu ho mohol priviesť len jeden prostriedok, o ktorom hovorí tretí muž:

3. *Pavol.* V epištole spieva hymnus na lásku božiu: „Čo by som hovoril jazykmi ľudskými a anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som

iba cvendžiacou mosadzou a zuniacim zvoncom." I druhí sa postia, i druhí majú pôsty, i druhí trpia. I apoštolovia pekla. Ale tí to robia z nenávisťi, pomsty, preto pôst je im na zatraťenie.

4. *Kristus* vystupuje v Evanjeliu, aby potvrdil reč predošlých. Sám sa postavuje na čelo zástupu, ktorí chcú dobre prežiť pôst: „Hľa, vystupujeme do Jeruzalema...“

Pôstom, presiaknutým láskou, budem cez celý čas volať: „Syn Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ Dovtedy, kým nedostanem odpoveď: „Čo chceš, aby som ti urobil?“ A vtedy mu poviem: „Pane, aby som videl.“ A to nič iné, len teba! A nielen ja, ale každý. Raz i tí, ktorí ťa priamo nenávidia, zúria proti tebe.

Popolná streda.

Modlitby pri svätení popola maľujú obraz dnešného dňa. Na oltári je popol. Je symbolom všetkých veriacich, shromaždených v chráme: „... ktorí poznáme, že sme popol a že pre vinu svojej nešľachetnosti na prach sa zas obrátíme“ (druhá modlitba). V lodi chrámovej je ľud, ktorý plače, kaja sa, vyznáva sa zo svojich chýb. Medzi Bohom, symbolom-popolom a medzi tými, ktorých tento popol znázorňuje, stojí kňaz a smieruje prach s Nekonečnom: „Medzi sieňou a oltárom nech plačú kňazi, služobníci Pánovi, a nech vravia: Odpusť, Pane, odpusť ľudu svojmu“ (antifóna).

To teda smysel dnešného dňa a celého pôstu: So stanoviska človeka, hriešnika: *Uznanie viny a kajanie sa za ňu*; so stanoviska božieho: *Milosrdenstvo*, so stanoviska kňaza: *Prosba*, volanie k nebu o spojenie týchto dvoch kontrastov: prachu a Nekonečna. A to nielen slovami, ale na prvom mieste tiež pokáním.

Teda pre každého: *Pokánie*.

1. *A to napred pre Krista*. V omšových formulároch prestáva sa ukazovať ako čarovné

Dieta, ktoré v nás vyludzovalo lásku. Predo mnou stojí muž, ktorý bojuje s tvrdým životom. Takým, aký ho i ja mám. Opálený slnkom, s rukami od práce mozoľnatými. Hlava sklonená pod farchou života. Života, ktorý sa skončí na šibenici križa. I takéhoto musím nasledovať. Ako on, i ja musím smrťou pripravovať život. Lebo tak je to v živote: zo života prichádza smrť, ale i opačne: zo smrti prichádza život. Vlastne každý, ktorý dáva život druhému, musí tento život viac menej, skôr alebo pomalšie zaplatiť svojím vlastným životom. Tak: zrno, položené do zeme, pôrodné bolesti matky, starnutie ženy, úmerné s počtom detí. Takto musí byť aj u duchovnej matky, u kňaza, u každého apoštola. Takto musí byť i pri plodení nového, večného, duchovného života. I tu platí zákon o zachovaní energie. Nielen o zachovaní hmoty, ale i života. I život sa práve tak nestratí ako hmota. Ale tiež musí sa z niečoho množiť, tvoriť. Keď sa hmota mení v inú podobu, musí zanechať podobu prvú. Tá musí zmiznúť. Tak je to i pri živote. Keď sa má zrodiť život vyšší, večný, musí zaniknúť život pozemský. Inak to nejde.

2. *Ako prostriedok proti vášňam.* Zvlášť proti nečistote. Sám Kristus upozorňuje, že nečistý duch sa inak nevyženie, len modlitbou a pôstom. Nebudem preto odsudzovať tých, ktorí používajú proti pokušeniam i telesné tresty. Niekedy tieto pokušenia sú také veľké, že sa inak nedajú premôcť. To je i psychologicky vysvetliteľné. Telo sa nemôže naraz sústrediť na viaceré pocity. Silnejší zvíťazí. Keď pri silných telesných pokušeniach proti čistote telo spolu pocíti telesnú bolesť (spôsobenú napr. bičovaním), telo potom sústreďuje svoju pozornosť na telesnú bolesť a pokušenie prestáva.

Nebudem sa teda báť bolesti. Či už tých, ktoré si sám spôsobím, alebo ktoré mi pošle Boh, či už rukou priateľov, predstavených alebo

i nepriateľov. Veď sú to pôrodné bolesti, pri ktorých sa rodí nový, krajší život.

Prvá nedeľa pôstna.

V dnešnom omšovom formulári Cirkev vyjadruje:

1. *Pozvanie k pôstu.* Vyjadrené v introite a ešte viac na začiatku epištoly: „Hľa, tu je milostivý čas! Hľa, deň spásy!“ Celý pôstny čas v očiach Cirkvi je jeden deň. V tento deň, kedy je Boh štedrejší, nesmiem nadarmo prijať jeho milosť.

2. *Pôstny program.* Vlastne jeho doplnenie. Prvá časť bola udaná už v predpôstnom čase: prijatie pozvania pracovať vo vinici Pánovej, príprava pôdy pre zasiatie dobrého semena, samo siatie, najmä toho najlepšieho semena: lásky. Teraz doplnenie tohto programu: dôležitejšie ako almužny, modlitby, pôsty, je vzorný, každodenný kresťanský život spojený s preháňaním všetkých jeho ťažkostí. Tu Pavol stavia svoj život za vzor: „...zvodcovia, a predsa pravdu hlásame; neznámi, a predsa dobre známi; stále umierame, a hľa, žijeme; trescú nás, ale ani smrť nás nezroní! Sme smutní, a predsa vždycky veselí; sme úbohí, a predsa mnohých obohacujeme; nič nemáme, a predsa máme všetko“ (epištola). V týchto slovách ukazuje sa kresťan vo svojej vonkajšej chudobe, biede, ale spolu i vo svojom vnútornom bohatstve.

V Evanjeliu pristupuje k Pavlovi hlavný vzor, ktorého Pavol je len odtienkom: Kristus. A to v dvojakej podobe: Ako kajúcnik a ako bojovník.

S ním, s najväčším Kajúcnikom idem teraz aj ja na púšť odriekania. Za štyridsať dní. I tu sú údy spojené s Hlavou. Jeho pôst patrí k vykupiteľskému dielu. I moje sebazápory budú prácou na stavbe božieho kráľovstva na zemi, na aplikácii Kristovho vykúpenia jednotlivcom.

Predstavuje sa i ako Víťaz. Víťazi v trojakom zápase. Tu stoja dvaja vodcovia oproti sebe: vodca sveta a Vodca božieho kráľovstva. Ocitnú sa v zápase. Vodca sveta vyvedie proti Kristovi celú svoju armádu, svoje najlepšie zbrane: svet so svojimi bohatstvami, vlastné „ja“ so svojimi nenásytnými chútkami. Kristus je Víťaz.

Boj sa opakuje. I teraz. Bojište nie je ďaleko odo mňa. V mojej vlastnej duši. V zápase je vyšší a nižší človek. I tu Kristus musí zvíťaziť. Lebo i v tomto boji on je hlavný, ja mu len asistujem. On je Hlava, ja len úd. Hlava bojuje s údom proti spoločnému nepriateľovi. Dnes v tomto boji som len začiatočníkom. Po Veľkú noc musím byť majstrom!

3. *Bojová pieseň*. Udaná po udaní programu a vzorov. V traktuse v Žalme 90. Pieseň poukazuje na strašné bojište. Na ňom ostane plno padlých: „Čo by ich po tvojom boku padlo tisíc a čo desaťtisíc po pravici tvojej, k tebe však sa nepriblížia.“ Keď nechcem, mne sa nemôže nič stať. Som poistený proti smrti, „lebo on anjelom svojim prikázal o tebe, aby ťa ostríhali po všetkých твоjich cestách;... budeš chodiť po zmiji a baziliškovi, a šliapať po levovi a drakovi“. Ako by pozemský vojak bojoval, keby mal takéto uistenie! Ja sám som si vedomý toho? Bojujem aj s takým vedomím?

Druhá nedeľa pôstna.

Začiatok je skoro vždycky ľahký. Lebo je plný idealizmu. Ale ten skoro vymizne. Preto vydržať je ťažšie. Ešte je vlastne len začiatok pôstu a už si sťažujem.

V *introite* upozorňujem Boha, aby nezabudol na svoje prísluby: „Pamätaj na svoje zľutovanie, Pane, ...“ Mám dokonca dvoch nepriateľov, proti ktorým musím bojovať zvonka a z vnútra: „naši nepriatelia“ (*introit*) a „súženia

môjho srdca" (graduále). Proti obidvom ma má chrániť: „z vnútra aj zvonka nás opatruj" (modlitba).

Epištola. Na tento hlas zeme, na moje „De profundis" nájdem napred odpoveď u svätého Pavla. Povzbudzuje ma: „Boh chce vaše posvätenie! Preto sa chráňte smilstva! Nech si každý z vás opatruje nádobu (svojho tela) vo všetkej posvätnosti a poctivosti." To je môj cieľ. A taký veľký cieľ sa nedosiahne za jeden, dva týždne.

Evanjelium. Ozve sa na moje: „Reminiscere" i sám Kristus. Aby ma povzbudil, už neukazuje tak na cestu, ale na sám cieľ: oslávenie. Hlavu musia nasledovať údy. Všade. Zaumienil som si s ním ísť na púšť sebazaprenia. Viem, pôstom si vyprosím od neho silu premôcť trojakého nepriateľa: seba, diabla a svet. Z púšte, s Kalvárie, s Olivetskej hory vedie cesta na horu premenenia, oslávenia.

Nie som teda blázon, ako si svet myslí o mne i každom stúpecovi Kristovom. Nederiem sa pre nič za nič. Sebazaprenie je mi povinnosťou, ale i prostriedkom tisícorakých ziskov. Chcem raz žiť ako Boh. Verím v kresťanský štát budúcnosti, v nebo. Verím, že táto zem je len stanicou večnosti, odkiaľ tam denne býva vypravené do stotisíc duší. Ja zatiaľ čakám v čakárni, kým ma prednosta stanice-smrť nevyzve, aby som nastúpil. Na tom nič nemení, že niektorí sa nazdávajú, ako by táto stanica-zem bola len reštauráciou. Ako by iného významu nemala. Nič zato, že niektorým táto stanica je len vinárňou, v ktorej hasia smäd ľudských vášní. Aj pri ich zábave je stála premávka do večnosti. A raz zazneje výzva i pre nich i pre mňa. Príde môj vlak, do ktorého musím nastúpiť. Do neho bude každý i nasilu dovlečený. I ten, ktorý cez celý život sedel len v kaviarni tohto sveta. Ako tí budú vyvalovať oči, kde ich to tento vlak-smrť vlečie.

A čo keby sa tohto prekvapenia mal dožiť ten, ktorý cez celý život upozorňoval na toto nebezpečenstvo?

Pre shon, pre politické udalosti, malichernosti tohto sveta nezabúdať na život, ktorý už možno zajtra, ale s absolútnou istotou ma čaká za niekoľko rokov!

Ofertorium. Na toto zjavenie cieľa nemôžem ostať nemým. Ako orol volá svoje mladé k výšinám slnka, tak oslávený Kristus s hory Tábor ma vyzýva a povzbudzuje, aby som sa k nemu dostal.

Rozopnem svoje slabé krídelká duchovného života a budem sa ťahať k nemu: „Zodvihnem svoju ruku k tvojim prikázaniam, ktoré rád mám.“ Urobíť aspoň to! Veď on natiahne svoju pravicu ku mne a ľahko ma dotiahne a pretiahne cez miesta, ktoré sú ťažké a neschodné.

Tretia nedeľa pôstna.

Vstupujem do druhej časti pôstu. V prvú nedeľu som vstúpil do bojovej školy Kristovej. Boj bol defenzívny. So zbraňou sebezaprenia som si razil cestu k hore premenenia, oslávenia druhej nedele. Teraz začína druhá časť. Kristus prechádza z obrany do útoku. Tento boj zobrazený v Evanjeliu, kde silnejší premáha silného. K tomuto útoku sa pridružujem aj ja. Nie však samostatne. Len pod ochranou svojho Vodcu.

Myšlienkový priebeh omše je takýto:

Rímsky ľud so svojim klérom uberá sa do chrámu svätého Vavrinca (*statio*). Tento svätec je pôstnym vzorom, ako víťazí nad „silným“, nad satanom. K nim sa v duchu aj ja pripojím. Cítim, že satan aj mne chystá osídla. Pri vstupe do chrámu vidiac *sanctuarium* a v ňom oltár ako symbol Krista, zaspievam vhodný

introit: „Moje oči vždycky sú obrátené k Pánovi, pretože on vytrhne z osídla moje nohy.“ Len on je schopný oslobodiť ma od satanových

osídel, do ktorých sa moje nohy zamotaly. Prosbu moju podporí aj sama Cirkev v

modlitbe: „Prosíme, všemohúci Bože, shliadni na prosby pokorných a vystri pravicu svojej velebnosti na našu obranu.“

Po modlitbe Cirkev začne hovoriť ku mne:

Epištola: Mojím niekdajším ideálom bolo ako katechumenom, ktorí sa v túto nedeľu shromažďujú k prvému skrutíniu pred krstom: „smilstvo, chamtivosť, mrzkosti, prázdne reči“. Vtedy som bol úplnou tmou. Teraz mojím ideálom je Kristus-večné Svetlo. Odvtedy som aj ja svetlo: „Kedysi ste boli tmou, teraz ste sa však stali svetlom v Pánovi.“ Som dieťaťom Svetla. Tak ako hviezdy sú deťmi slnka. Len vtedy som svetlom, keď som spojený so Slnkom-Kristom. Len čo by som sa od neho odvrátil, nastáva zatmenie, tma. Tak vyhasnuté hviezdy, nemajúce vlastné svetlo, strácajú svetlo, len čo sa odvrátia od slnka.

Evanjelium. Tu je názorne opísaný boj medzi Svetlom a tmou, medzi satanom posadlým a Kristom. Je to ozajstné evan gelion, radostná zvesť, že Svetlo víťazí nad tmou. I keď pre toto víťazstvo muselo priniesť Svetlo mnoho obiet. I keď Krista upodozrievajú, že toto víťazstvo dosiahol s pomocou Belzebuba. Je to víťazstvo za cenu cti.

U mňa je možné také víťazstvo len tak, že sa čo najviac budem držať Svetla. I za cenu cti. I keby som bol za to vyhlásený za blázna. Inak mi koniec. A to tým horší, čím by som teraz bol lepší. Lebo skaza dobrého je skoro nenaopraviteľná: „Nie je možné tým, čo už raz boli osvietení a okúsili nebeský dar, . . . a predsa odpadli (od viery), znova sa kajať.“¹ U človeka, ktorý raz skoncoval so satanom a potom mu znova prepadol, je možný len tento stav: satan príde znovu: „a priberie si sedem iných duchov,

¹ Žid. 6, 4.

podlejších ako on sám, ... a posledný stav takého človeka býva horší, ako bol predošlý".

To je tragika kňazského pádu. I každého, ktorý začal žiť duchovne. Čím je vyššie, keď spadne, spadne tým hlbšie. Preto sú kňazské pády také žalostné, také hrozné, tak často nenapraviteľné. Tu niet prostrednej cesty. Alebo som svetlom, alebo tmou. Alebo hviezdou, alebo kalužou.

Duchovosť vo svätých.

*„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol).
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?*

Život v Bohu.

Spomienky sestier OSF, ktoré žily so S. Amadeou Repkovou (1909—1947) v rehoľnom ústraní a ju najviac poznaly.

Jeseň zafarbila sady červeňou zrelého ovocia a naplnila stavy hospodárov plodmi zeme. Chudobná Orava nemala veľmi čo ukladať; skálie a strmé poľany dávajú chleba skromne, no pri celej svojej biede môže sa práve Orava honosiť plodmi nehynúcej ceny a krásy, charaktermi pevnými ako žula a predsa mätko nežnými ako oči dieťaťa. Z tejto Oravy vyšla tá, ktorá vryla sa nám do pamäti svojím žiarivým príkladom dokonalého života.

S. M. Amadea Repková narodila sa 27. septembra r. 1909 v Trstenej. Bola najmladšia — jediné dievča, okrem piatich bratov. Pri svätom krste dostala meno Mária. Pobožní rodičia prísne dbali na pravú, kresťanskú výchovu svojich dietok, preto Marienka prichádza do života dobre pripravená. Hoci bola miláčikom všetkých, nejavila nikdy rozmazanosť, ba naopak, splácala všetky pozornosti nežnou láskou. Boh viedol jej kroky. Riadením Božej Prozreteľnosti dozvedela sa o ústave pre vzdelanie učite-

liek materských škôl v Ružomberku, ktorý sa práve otvoril pod vedením Školských sestier svätého Františka. Prihlásila sa doň ako 23-ročná, rozumná deva r. 1932. Študovala úspešne nielen vedu sveta, ale pozorne počúvala i hlas Boha vo svojom srdci, ktorý ju zval čoraz istejšie do radu svojich vyvolených. Neskôr, vo svojom rehoľnom živote, rada spomínala na chvíľu, keď s tlúčim srdcom predstúpila pred predstavenú, aby prosila o prijatie do rehole. Tá hneď od začiatku pozorovala u nej neobyčajné dary ducha a obľúbila si túto, Bohom povolanú dušu. Neváhala prijať ju za rehoľnú kandidátku, aby jej tak otvorila cestu k túženému cieľu. Rodičia priniesli veľkodušne túto nemalú obeť, veď dali Bohu to, čo im bolo najdrahšie. Mária, plná ideálov a túžby po dokonalosti, otvorila celé srdce pôsobeniu Ducha svätého, pričínujúc sa všemožne, aby sa dokonale pripravila na prijatie rehoľného rúcha. Dostala meno Amadea a do daru Boh dal jej kríž. Krížom začala svoj rehoľný život. Tým krížom, ktorý sa v celom jej živote črtal čoraz určitejšie a na ktorom konečne skonala. Začiatkom noviciátu vážne ochorela, no nežná, starostlivá láska predstavených usilovala sa zvláštnym liečením pomôcť jej s bolestného lôžka. Služby lásky prijímala vďačne, a už tu mali sme možnosť povzbudiť sa na jej presnom dodržiavaní lekárskeho predpisov. Meranie teploty v určitý čas brala ako skutky poslušnosti, z ktorých možno vyťažiť zásluhy pre večnosť.

Po skončení noviciátu, keď sa jej zdravotný stav zlepšil, predstavené poslaly ju na výpomoc do materskej školy v Ružomberku. Tam konala svoje povinnosti ticho, skromne, ale krajne svedomite. No ani tu ju Pán nenechal dlho. Kríž silnejšie doľahol na jej plecيا a zatarasil jej cestu medzi obľúbený drobizg. Liečenie trvalo dosť dlho, predsa sa však zotavila natoľko, že po preložení ústavu do Žiliny prevzala vedenie

cvičnej materskej školy. Jej rozprávací talent našiel v deťoch vďačných poslucháčov. Pri jej rozprávkach žiarily očká detí, lebo vedela hovoriť k ich čistým srdciam, keďže sama bola čistá a prostá ako dieťa. Anjel strážca, ktorého detsky vzývala, pomáhal jej formovať mäkké duše sverených detí. Vzorne poukladané hračky a pomôcky jasne svedčily, že S. Amadea miluje poriadok.

Žilina bola posledným miestom jej činného života. Práve tu jej kríž zmohutnel a objal ju ramenami tak, že ostala na ňom ležať. Ochorela ťažkým zápalom pľúc. Keďže vo svojej detskej oddanosti čakala už príchod Snúbenca, prosila o zaopatrenie sviatosťami. Všetci čakali poslednú hodinku, len sestrička bola pokojná a odovzdaná, ba ešte tešila predstavenú, keď zbadala na jej tvári tieň smútku. „*Netreba plakať; hľa, už mám priepustku do neba*“, hovorila. Pán však oddialil svoj príchod. Chcel lepšie vyskúšať jej trpezlivosť, hoci ona sa tešila na večnosť tak, ako sa teší dieťa na stretnutie s matkou. Dovolil, aby opäť vstala s lôžka a putovala ďalej životom. V liečení sa však pokračovalo, lebo telo, utýrané toľkými horúčkami, veľmi zoslablo. V jej chorobe, hoci bola ťažká a bolestná, nepočuly sme nikdy ani slovičko náreku. Z jej úst nevydral sa okrem vzdychov lásky k Bohu ani jeden ston. Každým dňom vždy lepšie a dokonalejšie pripravovala sa na darčeky božie, ako volala utrpenie. Jej čistá duša v hĺbke cítila, že kalich nie je ešte plný. V jej živote nejavilo sa nič mimoriadneho, nič, čo by sa nedalo nasledovať. Bola to prostá duša, ktorá však hlbokou vierou pochopila cenu ľudského života i krátkosť času putovania. Jej veselá a úprimná myseľ vedela si získať srdcia všetkých. Ako vzor uctievala svätú Teréziu Ježiškovu, ktorú nasledovala v denných drobných povinnostiach. Milovala i ďalej svojich rodičov a pokrvných, modlila sa za nich, aby im sám Pán

Boh nahradil, čo sa im azda nedostáva. Pri návšteve príbuzných bola detsky veselá a uistovala všetkých o svojom dokonalom šťastí: Tešilo ju vedomie, že rodičia odchádzajú domov spokojní, vidiac ju oplývať šťastím. O svojich bolestiach hovorila len s Bohom. Nikdy sme ju nevidely zaháľať. Ešte ani v posteli — pripútaná chorobu — nedala si pokoja, ale vždy dačo háčkovala alebo robila rozličné maličkosti na prekvapenie. Čas bol jej pokladom, z ktorého usilovne čerpala. Hlas boží nikdy neznel v jej duši naprázdno. Sama nám to raz povedala: „*Chcem Bohu radostne dať všetko, čo odo mňa žiada.*“ A Pán sa nedal núkať. Posielal jej čoraz častejšie drobné obety, ktoré ona každého dňa ochotne brala z rúk Boha. Často hovorievala: „*Nám rehoľniciam je predsa len dobre. Pri vstupe do kláštora rozlúčily sme sa so všetkým, preto nám posledné lúčenie nebude také ťažké.*“ Keď choroba prudkejšie naliehala, vravela: „*I keď trpíme, predsa musíme byť vďačné, že trpíme v reholi. Ako ľahko sa nám bude umierať.*“ Keď sa uzdravovala alebo keď cítila, že choroba pomaly ustupuje, s úsmevom vravela: „*Ešte sa musím polepšiť. Pán Boh mi dáva ešte čas, musím mu byť i za to vďačná.*“ Najťažším údelom bola jej opustenosť, ktorú Pán dopustil na ňu pľúcnou chorobou, ktorá vyžadovala liečenie v osamotenej izbičke, oddelene od milovaných sestier, kým mohla byť umiestená v sanatóriu. Poslušnosť bola jej teraz jedinou povinnosťou. Prestahovala sa do malej izbičky so skromným výhľadom na šedivé múry mestských domov, pričom s úsmevom poznamenala sestre, ktorá ju ošetrovala: „*Izbička je malá, len kríž v nej je veľký; toto bude teda stanica môjho nového pôsobenia.*“ Nežne pozrela na kríž a zašepkala: „*Pane, pomôžeš mi niesť môj kríž?*“ Keď osamela, často bolo počuť jej tichý rozhovor s Ukrižovaným. Jej sestry najlepšie vedely oceniť veľkosť obiet, ktoré

musela znášať v tejto osamotenosti. Často celé dni neprišla mimo predstavenej a ošetrovateľky do styku so sestrami, hoci bola by ich tak rada videla. Keď sme ju s dovolením prišli navštíviť, prejavovala nám roztomilé pozornosti a veselo rozprávala svoje skromné zážitky. Cukrovinky, ktoré dostala na osvieženie, starostlivo uložila, aby mohla nimi ponúknuť sestry, keď ju navštívili. Sama sa často hrdinsky zapierala. Raz som videla na jej stoliku v papieriku zabalený cukrík; i pýtam sa, či azda už minula svoju skromnú zásobu, že jej ostal len jeden jediný? Veselo mi odvetila: „*Ach nie, sestrička, ešte mám. Ale keď mi cukrík veľmi chutí, vtedy ho vyberiem a odložím, lebo nechcem, aby ma chuť zviedla. Cukríky užívam len ako liek, keď prí veľmi kašlem. Nesmieme si život priveľmi osladzovať.*“ Keď sa blížily Vianoce, všetky sme sa veľmi tešili, len sa nám zdalo, že sestrička Amadea bude veľmi opustená, keď nebude môcť spoločne s nami večerať; preto sme chcely vyprosiť aspoň na večer výnimku. Pýtali sme sa jej, ako sa cíti, či by neišla s nami do jedálne, čo i len na chvíľu. Tak rady by sme ju boli mali medzi sebou. Hoci sa necítila najhoršie, predsa skromne poďakovala za láskavosť slovami: „*Ani Božie Dieťa nemalo vo svätej noci pohodlie a bývanie podľa svojej potreby. Som šťastná i tu. Čakám Pána v izbietke, ktorú mi sám určil, viem, že ma tu iste nájde.*“ Celý advent sa pripravovala na príchod Spasiteľa. Sbíerala svoje drobné obety, aby nimi mohla ohriať skrahnuté údy betlehemského Dieťaťa. „*Aká by som bola šťastná, keby som mohla prežiť tieto Vianoce sama, keby ste všetci na mňa zabudli, ba keby mi ani stromček neprinesli, aspoň by som bola Spasiteľovi podobnejšia.*“ Ježiš sa však tentoraz uspokojil úmyslom, lebo sestrička dostala pekný, malý síce, ale veľmi vkusný stromček, ba ju aj všetky sestričky navštívili, zahraly sa s ňou, aby aspoň

v tieto krásne dni necítila tak svoju samotu. Bývala veselá a rada žartovala.

Svätá chudoba našla v nej vzornú plniteľku. Nestrpela vo svojich veciach nijaké zbytočnosti, hneď sa všetkého zbavila zo strachu, aby azda nemala viac, ako chudoba dovoľuje. Keď jej zavše ťažko padla samota, začala si spievať, aby zaplašila chmúrne myšlienky. Keď sa trochu zotavila, smela chodievat' na svätú omšu, čo jej pôsobilo nesmiernu radosť. Ponáhľala sa k trónu Najmocnejšieho s hlbokou vierou a detskou odovzdanosťou. U neho čerpala silu v utrpení, sviatostný Kristus bol silou v jej bolestiach. Svoju šťastiu sa však dlho netešila. Prišli studené, mrazivé dni januárové a predstavená v obave o jej chýlostivé zdravie radila jej, aby nevstávala na svätú omšu, len v nedeľu. Hoci to bola len rada predstavenej, sestrička ju vzala ako rozkaz, ba ako želanie samého Spasiteľa a ochotne sa podriadila. Sestre ošetrovateľke povedala: *„Ja by som tú polhodinu denne vydržala, ale vtedy by to bolo plnenie mojej vlastnej vôle; preto radšej poslúchnem, ostanem ležať, a Pán bude i tak pri mne, lebo si oživím vieru, ako by som bola pred svätostánkom, a v duchu spojím sa s modlitbami všetkých.“* Keď jej potom kňaz priniesol v sprievode sestričiek najsvätejšiu Sviatosť, žiarila šťastím. *„Moja izbička je chrámom božím, nie je mi smutno“*, tak si často opakovala.

Od dlhého ležania otvorily sa jej hlboké rany, ktoré boly veľmi bolestivé. Dlho sme o jej bolesti nevedely, až neskoro sa priznala, že nemôže už ani ležať pre rany. Sestra ošetrovateľka jej podložila pružné gumové koleso a útrpne povedala: *„Zdá sa mi, sestrička drahá, že Pán Boh chce, aby ste si tu na zemi odtrpela očistec.“* Sestra Amadea sa len usmiala a povedala veselo: *„Nemyslím, zdá sa mi to málo na muky očistca, to by bolo veľmi ľahké očistenie.“* Takto radostným pohľadom čistých očí

preniesla sa cez úskalie bolesti. Trpela radostne, preniknutá hlbokou vierou a detskou láskou k Spasiteľovi, ktorého často volala k sebe podľa príkladu svätej Terézie Ježiškovej. Dva razy ju predstavení poslali do Kvetnice pri Poprade. Ostatný raz tam bola v októbri r. 1946. Všetci mysleli, že bude len krátky čas ich obyvateľkou. Bola obava, že november neprežije, lebo sychravé dni jej chorobu veľmi zhoršovali. Obavy sa nesplnily, lebo sestra prežila nielen november, ale i marec, plná chuti k práci, ktorej sa, pravda, nemohla venovať.

S veľkým záujmom sledovala život našej rehoľnej rodiny a každú novú činnosť kongregácie i jednotlivých domov vítala s oduševnením. Keď ju sestry navštívili, povypytovala sa, čo je nového v materinci a v ostatných rehoľných domoch. Tešila sa každému obežníku, každému listu a hovorievala: „Keď nemôžem pomáhať inak, aspoň svoju chorobu obetujem za pozhnanie pre podujatia kongregácie.“ Na tento úmysel si urobila presný rozvrh času, presne ho dodržiavala a všetko prijímala s príkladnou odovzdanosťou. Stále sme pozorovali, že slabne. Lekárka sa už v júni vyslovila, že pľúca sú preč a že jeseň prinesie koniec. Tak sa aj stalo. Hoci v júli, keď sme ju navštívili po exercíciách, zlepšil sa jej stav natoľko, že vydržala na chodbe sedieť s nami tri hodiny. Musely sme jej všetko porozprávať, lebo o každú maličkosť javila veľký záujem. Keď sestry mali pred sebou skúšky, utiekaly sa k nej o modlitbu, ktorú nikdy nikomu neodoprela. Modlievala sa zvlášť za duše v očistci a od nich prosila pomoc. Po vydarených skúškach, keď sme jej srdečne ďakovali, tešila sa s nami tak úprimne, ako by sama z našich úspechov ťažila. Bolo jej veľmi ľúto, že nemohla spoločne konať exercície. Predsa však nič nenamietala, ale ochotne sa sklonila pred vôľou predstavených. No veľmi ju bolelo, že nemôže dokončiť svoj život v klá-

tore, medzi milovanými sestrami. Priam schla túžbou zomrieť medzi svojimi.

14. septembra bola zaopatrená sviatosťami. Sestrička nemohla spávať a vysoké horúčky lomcovaly strápeným telom. Doterajšie lieky neúčinkovali a silnejších nebolo možno dostať. Niekoľko dní pred smrťou navštívili ju príbuzní; a tu prosila brata, aby osobne za ňu poďakoval predstaveným za preukázané dobrodenia.

Keď dostala od príbuzných list, nikdy ho sama neotvorila, ale čakala, až niekto príde na návštevu, aby ho skontroloval. Takto zavše čakala i týždeň. Tak ani dva dni pred smrťou neotvorila list od brata, i keď ju kvetnícka predstavená upozornila, že môže dovolenie predpokladať. Ostala verná a dvojnásobne sa potom tešila slovám bratovým, keď jej pripomínal, že on ju kedysi viedol do kláštora, kde našla toľko pokoja a šťastia pre svoju dušu. Teší sa s ňou, že na okraji večnosti oplýva toľkým jasom. Mnoho ráz v posledných dňoch sa pýtavala: „*Pôjdem už dnes domov?*“ (myslela tým stánky večnosti). Urobila si poriadok, aký robievame pred ďalekou cestou. Popálila korešpondenciu, dala vyprať všetku obnosenú bielizeň, ... nik nemal mať s ňou po smrti prácu.

Poslednú nedeľu pred smrťou sa obávala, že príde jej mamička a bude mať bolesť, keď ju uvidí takú zbiedenú. Ošetrujúca lekárka pripravila sestričke morfiové kvapky, aby jej zmiernila bolesti, ale sestrička s detskou prostotou prosila za odpustenie, že ich neužila. Chcela trpieť bez zmiernenia až po koniec.

Nastal posledný deň jej života. Sväté prijímanie prijala s veľkými ťažkosťami a v bolestiach mŕňaly sa jej hodiny. Podvečer sa pýtala: „*Už to bude dnes?*“ Po kladnej odpovedi prosí horiacu sviečku, dáva sa kropiť svätenou vodou a volá svojho Pána: „*Poď, Pane Ježišu, som pripravená a odovzdaná ... Ako jeleň túži po prameni vôd, tak túžim po tebe ... Ty si po-*

vedal: *Kto opustí otca alebo matku, ... dosiahne život večný.*“ Asi šesť ráz túžobne volala: „*Daj mi život večný. Všetkým mi ho dáš?*“ Potom poďakovala všetkým za preukázanú pomoc: svojim predstaveným, ošetrovatelkám, pacientkám, nezabudla na nikoho. Lekárom poďakovala sama, sestry prosila, aby vyslovily vďaku i pánu riaditeľovi. Tamojšia predstavená jej predpovedala formulu obnovy svätých sľubov a dve sestry sa modlili modlitby za umierajúcich. Sestra Amadea sa modlila s nimi, až štvrt hodiny pred smrťou zatíchla. Bolo tri štvrte na dvanásť pred polnocou 22. septembra r. 1947, keď tíško skonala. Na druhý deň priviezly sme našu drahú sestru do popradského kostola. Až po pohreb prichodilo veľa ľudí a najmä detí s kyticami kvetov. Slávnostný pohreb bol vo štvrtok 25. septembra 1947. Prišlo päť kňazov, viacej sestier z rozličných reholí, ba i hodne ľudí.

Na konci jej života sme ju prosily, aby na nás na večnosti nezabudla. Usmiala sa a povedala: „*Ak tam budem mať slovíčko, nezabudnem na nikoho.*“ A my veríme, že svoj sľub spĺňa a vyprosí nám všetkým, čo sa k nej s dôverou obraciame, tiež taký spokojný, pripravený odchod z tohto slzavého údolia.

Duchovosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

Πάδει.

Nádejať sa a nič nerobiť,
nádejať sa a čakať,
nádejať sa a spať,
nádejať sa a luháť,
sú rozličné podoby lenivosti.

Pracovať, vynakladať úsilie, spoliehať sa na seba
a na Boha.

Nádej sa, že úsilie úspešne skončí, že Boh pomôže
Nádej, tvoriteľka síl, ktorá do pohybu uvádza roz-
um, vôľu, svaly, ktorá dáva krídla túžbe, ktorá podne-
cuje spasný vzlet.

Nádej sa neznamená opúšťať sa, ale zdvojnásobiť
činnosť.
Kardinál Saliège.

Otčenáš.

Veľké časy znamenajú pre vážnych ľudí nevšednú
príležitosť k hlbokej modlitbe. No nedostihnuteľné prven-
stvo zo všetkých modlitieb ostane vždy modlitbe Páno-
vej — Otčenášu. Ako hlboko prežíval túto modlitbu
slávny básnik Grillparzer, vidieť z nasledujúcich veršov:

„Vyslyš nás, Bože, keď voláme k tebe, my, tvoje
deti! Zahalení pláštom tvojej lásky, u nôh tvojej moci,
pritúlení na otcovskej hrudi tvojej, my, všetky tvoje deti
— Otče náš!

Čo by sme boli len prach a pleva, včera zrodení a
zajtra mŕtvi, ničím v tom, čo nebolo pred tebou; čo by
hneď naša zem, ktorá sa nám zdá byť takou veľkou,
bola len piesočným zrnkom v nekonečne, ktoré by si
sfúkol podľa ľubovôle ako prach so stola, predsa nás
vidíš, ty Mocnár všetkých mocnárov, silný z najsilnej-
ších, Pán pánov, tak vysoko nad nami, že aj myšlienka,
čo ťa hľadá, zavajatá v polceste a musí sa vrátiť. Poču-
ješ nás i zo svojho trónu, nedozerného pre svoju vše-
mohúcnosť, staráš sa a pomáhaš, ty, Veľký, Mocný,
Vznešený, — ktorý si na nebesách!

Môžem sa vôbec opovážiť vysloviť ťa? Som hodný
nazvať ťa tvojím menom? Ja, najnepatrnejší z diel tvo-
jich rúk. Niet nič takého veľkého, čo by sa ti nekorilo.
Nech sa ti vzdáva česť, a len tebe samému, lebo si ne-
konečne dobrý, si všetkým, ty pravdovravný i tajomný,
prapočiatok bez konca, Stvoriteľ, Ochranca, Udržovateľ.
V nemej bázni skláňam sa k zemi — posväť sa
meno tvoje!

Ďakujem ti, Pane a Otče môj, že si tak utešene
prikráslil našu zem kvetami a plodmi, žriedlami i hájmi,
jarným povetrim a letným jasotom, dobrými ľuďmi, čo
ti slúžia v spravodlivosti; ďakujem, že všetko nemôže
byť už lepšie. A predsa poznám čosi ešte krajšieho, Pane

a Otče môj, Keby som bol skôr o tom vedel, nebol by som na to zabudol ani v najčarovnejších dňoch svojho života. Je to vlast, kde vyháša žiadostivosť tela; a kde niet baživosti, niet ani sklamania. Kde myšlienka je vôľou a vôľa činom — chcenie a myšlienka je toľko, čo skutok sám. Vlast, kde spravodlivosť podobá sa slnku a povinnosť svieti ako mesiac nociam a dňu. Kde city nie sú slepé a rozum povždy zadubený. Tam by som chcel byť, Pane a Otče môj, pri tebe, v tvojej blízkosti. Preto, ó Pane, počuj! Príď k nám kráľovstvo tvoje.

Som krátkozraký a slabý, i čo je očividné, nevidím. A budúcnosť — zavretá je v dialavách. Čo sa zdalo byť dobrým, ukázalo sa škodlivým, a kde som videl nebezpečenstvo, postretol som šťastie. Túžil som i po nízkostiach, oj, áno, i po nízkostiach, Pane a Otče môj! Sužoval som najbližších; milujúcich som si nepovšimol; hnevu som dal prednosť pred skutkami; cudzie bolesti ma nebolely. Splácal som dobré dobrým? Robil som vždy to, čo som pokladal za najlepšie? Otec! Koľko úbohosti je vo mne, aký som krátkozraký a bezmocný. Odteraz ty vládni nad mojimi činmi. Veď ma a spravuj; nie moja, ale buď tvoja vôľa! —

Keby sme sa my ľudia navzájom tak milovali, ako nás miluješ ty, Pane a Otče môj, keby človek v druhom, či už priateľovi alebo nepriateľovi videl vždy človeka, vtedy by tvoje kráľovstvo nebolo len tam hore, ale i tu medzi nami, na zemi, vtedy by sa splnil najväčší príkaz lásky ako v nebi tak i na zemi! Prel. -mm-.

Panské jubileum.

Pápež Pius IX. svätej pamäti začal novodobé úsilie o sjednotenie kresťanského východu so západom encyklikou: „In summa Patri“; ale schismatici prijali ju výsmešne. Patriarchovia a biskupi európskeho rozkolného východu vedeli odolať, ale sýromalabarskí biskupi vo Východnej Indii vrátili sa asi s miliónom svojich diecézanov ku skale svätého Petra. Ozval sa síce v Rusku istý slabý ohlas, ale hlavne až Vladimír Soloviev bezvýhradne uznal primát a neomylnosť pápeža a celé katolícke stanovisko. Slovensko svojou zemepisnou polohou a svojím historickým vývinom má vo svojom kultúrnom programe tiež sjednotenie východu so západom. Preto pracujme!

Prof. Dr. J. F. Babar.